

Аннотация

Калганова Е. А., Балицкий Т. Н. Подготовительные действия к проведению следственного эксперимента. – Статья.

В статье рассматриваются основные элементы подготовительных действий к проведению следственного эксперимента, как на этапе подготовки до выезда на место проведения эксперимента, так и непосредственно на месте проведения соответствующих исследовательских действий.

Ключевые слова: следственный эксперимент, планирование, следственное действие, расследование преступлений, Уголовный процессуальный кодекс Украины.

Summary

Kalганова Е. А., Balytskyy T. N. Preparatory actions for realization of investigative experiment. – Article.

In article basic elements of preparatory actions for realization of investigative experiment, as at a preparation stages before departure on an experiment venue, and directly on a venue of the corresponding research actions are considered.

Key words: investigative experiment, planning, investigative action, investigation of crimes, Criminal procedural code of Ukraine.

УДК 342.951:351.82

І. В. Коруля

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ЯК НЕОБХІДНОЇ УМОВИ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасне суспільство не може нормально функціонувати й розвиватися поза державою, незалежно від її цілеспрямованого впливу на розвиток найважливіших суспільних відносин. Побудова в Україні громадянського суспільства та курс на розвиток і зміцнення правової держави вимагають нових підходів до професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ, зокрема міліції, і потребують переорієнтації силової діяльності на встановлення партнерських стосунків із громадянами, налагодження для них системи консультативної допомоги. Слід пам'ятати, що вирішити ці та інші нагальні завдання можуть лише висококваліфіковані професіонали, які мають не лише відповідні знання, вміння, навички професійної діяльності, а й таку мотивацію та самосвідомість, що потребують ставлення до людини як до найвищої цінності. Чинне законодавство надає працівникам міліції значне коло повноважень щодо застосування примусових заходів у ході виконання своїх завдань, що у свою чергу передбачає для працівників правоохоронних органів підвищені вимоги до фізичних, розумових, психологічних, професійно-етичних та інших якостей, які потребують належним чином обґрунтованої, врегульованої правовими нормами системи їх професійної підготовки.

Саме необхідність у професіональних кадрах та спеціалізація співробітників міліції пов'язана з низкою об'єктивних і суб'єктивних факторів. На жаль, для міліції в Україні на сьогодні притаманні такі недоліки, які потрібно поступово усувати, а саме: некомплект персоналу, постійний відтік кадрів; недостатня матеріальна забезпеченість і соціальна захищеність; слабкі навички роботи, погано навчені співробітники; нераціональне використання кадрового потенціалу.

© І. В. Коруля, 2014

У межах статті ми ставимо за мету проаналізувати поняття професіоналізму працівників міліції, окреслити основні ознаки та професійні функції професіоналізму, розкрити особливості професіоналізму працівників міліції.

На професіоналізм як невід'ємну складову діяльності правоохоронців указують багато вчених, а саме: О.М. Бандурка, І.В. Банікевич, В.Л. Белоліпецький, В.С. Венедиктов, О.П. Єгошин, М.І. Іншин, В.Л. Лапшина, О.Є. Малиновський, О.М. Музичу, М.П. Пихтін, В.М. Плішкін, О.В. Поволоцький, В.В. Посметний, О.В. Савельєв та інші.

Так, О.М. Бандурка відзначає: «Цілеспрямована діяльність міліції на виконання поставлених завдань можлива тільки за забезпечення ефективного управління та високого професіоналізму її працівників» [1, с. 51]. В.М. Плішкін переконаний, що чим вищі громадянська зрілість, професіоналізм, майстерність співробітника, тим ефективніші наслідки його праці, тим вищий його культурний рівень [2, с. 613]. О.В. Поволоцький до цього додає, що сьогодні необхідно не лише на високому професійному рівні вміти розкривати злочини, а ще й працювати з громадськістю, встановлювати партнерські відносини з органами місцевого самоврядування, державними й приватними органами та організаціями, громадськими організаціями, місцевими жителями, засобами масової інформації та іншими. [3, с. 405]. Тому потреба у фахівцях-професіоналах для забезпечення охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю не втрачає своєї актуальності.

Саме слово «професіоналізм» безпосередньо пов'язане з такими термінами як «професія», «професіонал», «спеціальність», «кваліфікація» того чи іншого працівника. У зв'язку з цим не зайвим буде коротко зупинитися на розумінні їх суті. У довідковій літературі поняття «професіонал» визначається як «той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності; добрий фахівець своєї справи» [4, с. 565].

В. В. Посметний визначає професію як відносно самостійний, конкретно-історичний, спеціалізований та інституціолізований рід занять, який виник під впливом соціального поділу праці. До важливих ознак професії як виду діяльності він відносить довготривале, а найчастіше довічне виконання певних функцій; наявність спеціальних знань, освіти, вмінь і навичок, здобутих у процесі роботи. Під професіоналізмом в органах внутрішніх справ (ОВС) він розуміє здатність працівника міліції, колективу працівників визначати найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними правоохоронних завдань у межах нормативно визначених повноважень [5, с. 181, 183].

Разом з тим більшість дослідників визначають професіоналізм працівника міліції як сукупність знань, умінь, навичок, що дозволяють виконувати відповідні професійні функції. До них відносять належний обсяг знань та інтелектуальний рівень, тривалий термін навчання й підготовки, відповідність функцій, що виконуються, системі загальносоціальних цінностей, адекватну мотивацію, спрямовану на досягнення кінцевої мети, бажання служити людям, охороняти й захищати їх життя та власність [6, с. 129].

У багатьох визначеннях професіоналізму підкреслюється, що професіоналізм – це не лише досягнення людиною високих професійних результатів, не лише висока

продуктивність праці, а й обов'язково наявність його психологічних компонентів: внутрішнього ставлення людини до своєї праці, до професії, її психічних станів та якостей [7, с. 352].

Таким чином, серед основних ознак професіоналізму працівника міліції крім професійних здібностей і вмінь слід також розглядати професійну правосвідомість, професійну культуру та професійну освіту.

Саме професійна правосвідомість працівників міліції є головним інструментом їх діяльності, має свої особливі умови, середовище, засоби, методи формування. Якщо говорити про формування свідомості людини, то, напевно, доцільно це поняття розглядати з позицій зовнішньої та внутрішньої діяльності. Зовнішня – це не саме формування, а процес впливу зовнішнього середовища на формування свідомості людини. Внутрішня – це діяльність індивіда, властива його психічному відображенню, з формування й використання психічного уявлення, пов'язаного єдністю пізнавальних та емоційних процесів, роботи пам'яті й активності вольової сфери психіки. Формування фахової правосвідомості працівника міліції пов'язане з об'єктивними й суб'єктивними чинниками, що мають вплив на його правосвідомість, з одного боку, і безпосереднє формування правосвідомості з позицій особливостей і тенденцій чуттєвої діяльності, пізнання особистості в єдності з формами розумової діяльності – з іншого.

Професійна культура проявляється насамперед у розумінні сутності своєї професії, в умінні застосувати різні методи та форми управління, у здатності передавати свої знання, виконувати роботу свідомо, творчо, не шаблонно. Професійна культура розкривається у вмінні передбачати результати своєї діяльності, в її прогнозуванні, у здатності відтворювати й висловлювати загальнонаціональні інтереси, бачити перспективу їх розвитку [8, с. 448], це ступінь оволодіння працівником міліції знаннями, способами й методами правоохоронної діяльності та використання їх на практиці відповідно до рівня розвитку власної мікрокультури [9, с. 112].

Професійна освіта – це оволодіння визначеними знаннями та навичками для конкретної професії або спеціальності. Для отримання професійної освіти впроваджені основні шляхи її отримання: у професійно-технічних навчальних закладах, у середньо-спеціальних навчальних закладах та у вищих навчальних закладах. Так, у Програмі зміцнення кадрового потенціалу МВС на 2012–2016 роки зазначається, що для досягнення оптимального рівня кадрового забезпечення органів та підрозділів внутрішніх справ є підвищення престижу професії правоохоронця, посилення якісного складу органів внутрішніх справ, високого рівня професійної підготовки працівників ОВС [10]. Окрім цього, у навчальних закладах системи МВС післядипломна освіта працівників ОВС включає перепідготовку, спеціалізацію, підвищення кваліфікації, стажування [11]. Завдання й зміст навчання працівників органів внутрішніх справ визначаються вимогами законів України «Про міліцію», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», міжнародними угодами, ратифікованими Україною, нормативними актами МВС України, Положенням з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, а також безпосередньо відображаються в навчальних, тематичних планах, програмах, розкладах занять.

Також слід зазначити, що система професійної підготовки є складовою професійної освіти, яка включає основні організаційні види навчання, які забезпечують його безперервність: початкову підготовку вперше прийнятих на службу в ОВС працівників (училища професійної підготовки працівників міліції, вищі навчальні заклади МВС України); підготовку у вищих навчальних закладах МВС України; післядипломну освіту; службову підготовку [12].

Отже, професійна підготовка осіб рядового та начальницького складу ОВС – це організований безперервний і цілеспрямований процес з оволодіння знаннями, спеціальними вміннями й навичками, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань. У широкому розумінні під професійною підготовкою розуміється сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, якостей, трудового досвіду й норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи в певній галузі, а також процес доведення тим, хто навчається, відповідних знань та вмінь. До основних завдань професійної підготовки відносять такі: 1) підготовку кваліфікованих фахівців правоохоронної діяльності, здатних на належному рівні забезпечувати охорону громадського порядку, проводити заходи з боротьби зі злочинністю та захисту законних прав, свобод людини і громадянина, передбачених Конституцією України; 2) набуття працівниками знань і спеціальних навичок, необхідних для успішного виконання оперативно-службових завдань, та постійне їх удосконалення; 3) зміцнення зв'язків із населенням, забезпечення працівниками ОВС прав людини та громадянина під час виконання ними службових обов'язків; 4) розвиток у працівників ОВС особистих моральних якостей, почуття відповідальності за власні дії, прагнення до постійного вдосконалення свого професійного та загальнокультурного рівня [12].

З огляду на специфіку, яка має місце у визначеннях «професійна правосвідомість», «професійна культура» та «професійна освіта», можна виокремити такі обов'язкові ознаки професіоналізму працівників міліції: 1) це одна з найважливіших сторін їх професійної діяльності; 2) визначає ділову надійність, здатність успішно й безпомилково здійснювати конкретну правоохоронну діяльність як у звичайних умовах, так і в екстремальних, нестандартних ситуаціях; 3) обумовлюється певними досягненнями в процесі службово-трудової діяльності, високим рівнем сформованості професійної й духовної культури в усій її досконалості; 4) досягається в результаті реалізації специфічної професійної підготовки працівників міліції.

На нашу думку, професіоналом не народжуються, таке визнання людина може отримати шляхом кропіткого навчання та праці. Міліціонером-професіоналом неможливо стати водночас, це досить тривалий процес, який можна умовно поділити на три етапи: людина – якісна освіта – робочий колектив.

Так, перший етап починається з добору кандидатів на службу в ОВС України. У цьому контексті велику увагу слід приділяти тому, який загальноосвітній рівень підготовки майбутнього кандидата, його особисті (моральні) якості. М.П. Пихтін, досліджуючи питання підбору кадрів у поліцію Швеції, відмічає, що основним елементом професіоналізації майбутнього працівника є саме «високий рівень стандартів підбору кадрів з виокремленням мінімального освітнього рівня» [13, с. 68].

Другий етап формування професіонала відбувається вже в ході навчання в навчальному закладі, що здійснює підготовку майбутніх працівників міліції. На цьому етапі важливим є поєднання отримання теоретичних знань і оволодіння практичними навичками роботи. У цей час формується майбутній професіонал, виявляються ті особи, які не здатні чи не бажають у майбутньому працювати в міліції.

Третім етапом формування професіонала слід назвати початковий період адаптування до посади, входження молодого працівника міліції в колектив, в якому він працює. Хотілося б відзначити, що в будь-якому випадку важливе значення мають внутрішні якості окремо взятої людини, її бажання самовдосконалюватися.

Отже з вищесказаного можна зробити висновки, що професіоналізм працівника міліції характеризується такими особливостями: 1) це одна з найважливіших сторін його професійної діяльності; 2) це фактор визначення його ділової надійності, здатності успішно й безпомилково здійснювати конкретну правоохоронну діяльність як у звичайних умовах, так і в екстремальних, нестандартних ситуаціях; 3) обумовлюється певними досягненнями в процесі службово-трудової діяльності, високим рівнем сформованості професійної й духовної культури в усій її досконалості; 4) досягається в результаті реалізації специфічної професійної підготовки працівників міліції. Підвищувати свій професіоналізм працівник міліції повинен упродовж усієї роботи в ОВС.

Література

1. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України / О. М. Бандурка. – Х. : Основа, 2004. – 780 с.
2. Теорія управління органами внутрішніх справ : [підручник] / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : НАВСУ, 1999. – 702 с.
3. Поволоцький О. В. Професіоналізм міліції: сучасний стан та нові вимоги / О. В. Поволоцький // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2004. – № 28. – С. 396-405.
4. Тучак Р. М. Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право» / Р. М. Тучак ; Харківський нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2007. – 21 с.
5. Посметний В. В. Поняття професіоналізму працівників ОВС як визначальної категорії їх професійної підготовки / В. В. Посметний // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 179-184.
6. Бандурка О. М. Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією : [підручник] / О. М. Бандурка, В. О. Соколов, В. І. Московець. – Х. : НУВС, 2003. – 346 с.
7. Жданов І. В. Мотиваційна складова професіоналізму працівників органів внутрішніх справ / І. В. Жданов // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2004. – № 28. – С. 351-356.
8. Музичук О. М. Сутність професійної підготовки персоналу ОВС / О. М. Музичук // Форум права. – 2007. – № 1. – С. 125-130.
9. Савельєв О. С. Адміністративно-правові засади атестації працівників органів внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. С. Савельєв ; Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ. – Дніпропетровськ, 2008. – 199 с.
10. Про оголошення рішення колегії МВС України : наказ МВС України від 12.07.2012 р. № 618. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua
11. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ : наказ МВС України від 5 березня 2013 р. № 219. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua
12. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 13 квітня 2012 р. № 318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua
13. Пихтін П. М. Організаційно-правові основи діяльності поліції Швеції (порівняльно-правовий аналіз) : [монографія] / П. М. Пихтін. – К. : Прецедент, 2010. – 183 с.

Анотація

Коруля І. В. Поняття професіоналізму працівників міліції як необхідної умови їх професійної діяльності. – Стаття.

Статтю присвячено вивченню професіоналізму працівників міліції як необхідної умови їх професійної діяльності. Виділено основні ознаки та функції професіоналізму працівників міліції. Розкрито особливості професіоналізму працівників міліції. Визначено основні етапи становлення міліціонера-професіонала.

Ключові слова: професіоналізм, професійна правосвідомість, професійна культура, професійна освіта, професійна підготовка.

Аннотация

Коруля И. В. Понятие профессионализма сотрудников милиции как необходимого условия их профессиональной деятельности. – Статья.

Статья посвящена изучению профессионализма сотрудников милиции как необходимого условия их профессиональной деятельности. Выделены основные признаки и функции профессионализма сотрудников милиции. Раскрыты особенности профессионализма сотрудников милиции. Определены основные этапы становления милиционера-профессионала.

Ключевые слова: профессионализм, профессиональное самосознание, профессиональная культура, профессиональное образование, профессиональная подготовка.

Summary

Korulya I. V. Concept of professionalism of workers of militia as necessary condition for their professional activity. – Article.

The article is sanctified to the study of professionalism of workers of militia as a necessary condition them professional activity. Distinguished basic signs and functions of professionalism of workers of militia. The features of professionalism of workers of militia are exposed. Certain basic stages of becoming of militiaman-professional.

Key words: professionalism, professional sense of justice, professional culture, trade education, professional preparation.

УДК 347.965.982

К. Г. Книгін

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ АДВОКАТОМ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Значення інституту адвокатури як одного з найважливіших елементів у системі забезпечення захисту прав і законних інтересів особи важко переоцінити на будь-якому етапі розвитку суспільства. Діяльність адвоката як професійного захисника особи або її представника повинна забезпечуватися чіткою законодавчою регламентацією. Прийняття Верховною Радою України 5 липня 2012 року Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» значною мірою сприяло вирішенню цілої низки проблемних питань, пов'язаних із недостатністю правового регулювання діяльності інституту адвокатури. Однак очевидним є той факт, що й новий закон не повністю усунув прогалини, пов'язані з визначенням деяких понять, необхідних для забезпечення чіткого розуміння особливостей договірних відносин із клієнтом залежно від організаційно-правової форми здійснення адвокатської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження організаційно-правових форм юридичних осіб, зокрема суб'єктів надання правових послуг